

#### ANDER ILLEGAAL WERK

. . . Bah, wij kotsen van die luizen,  
van die *Ersatz* in 't kwadraat,  
wèg die heilstaat, wèg die poenen,  
wèg die kwijlers van de daad!  
Dieven, gangsters, botte Hunnen,  
idioten van de daad,  
als j' eens wist hoe wij verlangen  
dat je eind'lijk zwemmen gaat!  
Ga toch gauw naar Eng'land varen,  
verzuip dan allen in de zee,  
neem ('t is onze laatste bede)  
alle NSB'ers mee!

Poëzie? Ja, het rijmt. In poëtisch opzicht is daarmee, vrezend wij, alles gezegd. Maar juist zulke strofen (hoe vaak waren ze overgeschreven, hoe vaak in honderden exemplaren gestencild vóór zij in '43 in het *Geuzenliedboek*, *Eerste vervolg*, opgenomen werden?) drukten vlijmscherp uit wat door de brede massa gevoeld werd: de haat jegens de macht die het land onverhoeds overvallen had, de afkeer van de dwingelandij die van jaar tot jaar zwaarder zou gaan drukken.

#### *Nationaal Comité van Verzet*

Geen toeval was het dat het begin '43 tot een nieuwe impuls kwam om het Nederlands verzet te stimuleren en, dat doende, ook te pogen er iets van eenheid in te brengen. Wij schrijven 'nieuwe impuls', want denkbeelden welke in die richting gingen, hadden in de herfst van '42 al geleefd bij de socialist J. J. Hamelink en enkele illegale werkers uit verschillende kringen die hij om zich heen verzameld had – wij beschreven in hoofdstuk 3 van ons vorige deel hoe hun groepje in oktober '42 in Rotterdam door de politie overvallen en uiteengeslagen werd; Hamelink liet daarbij het leven. In datzelfde hoofdstuk vermeldden wij ook dat Jan Thijssen, hoofd van de Radiodienst van de OD, in april '43 het initiatief nam tot oprichting van de Raad van Verzet, een college dat door hem bedoeld was als bundeling van wat er op dat moment in bezet gebied aan illegale organisaties bestond.

Achteraf mag men stellen dat zowel de poging van Hamelink als die van Thijssen gedoemd was te mislukken. Nederland kende, zou men kunnen zeggen, geen 'illegaliteit' maar alleen maar een veelheid aan illegale organisaties die los van elkaar ontstaan waren en los van elkaar waren gaan opereren.